

Verduurzaming financiële sector vraagt brede blik op gehele portefeuille

Position paper voor Rondetafelgesprek Vaste Commissie voor Financiën van de Tweede Kamer, 17 december 2019

Maatschappelijke oriëntatie cruciaal voor een gezonde financiële sector

De financiële sector is een wezenlijk onderdeel van de maatschappij. Zij behoort ten dienste te staan van de reële economie en samenleving: ondernemingen, maatschappelijke instellingen, wij allen als burger en consument. Daarom is een bank, een verzekeringsbedrijf of een pensioenfonds geen 'gewoon' bedrijf. Dat vraagt om een herkenbare maatschappelijke verankering, zoals ook blijkt in elke discussie na de financiële crisis over de rol van banken. Dit is de positie die Triodos Bank sinds haar oprichting in 1980 kiest. Het dienen van alle stakeholders draagt eraan bij dat die maatschappelijke rol geborgd wordt. Een businessmodel met dominante oriëntatie op aandeelhouderswaarde of 'finance for finance' doet dat niet. Een maatschappelijke oriëntatie en verbinding met de maatschappelijke opgaven van deze tijd zouden de grondslag moeten zijn voor de agenda voor de toekomst en de verduurzaming van de financiële sector. Deze koers kan alleen slagen als financiële instellingen zelf deze rol op zich nemen en zich daarbij ondersteund weten door adequate regelgeving en toezicht.

De transitieopgaves als richtsnoer voor financieel handelen

Momenteel wordt (inter)nationaal veel aandacht besteed aan de relatie tussen (mondiale) maatschappelijke transitie-opgaves en de rol die de financiële sector daarin zou moeten spelen. De Sustainable Development Goals (SDG's) en het Akkoord van Parijs zijn daarbij wezenlijke richtsnoeren geworden voor de financiële sector. Triodos Bank juicht dit toe. Samen met andere collega-banken wereldwijd, verenigd in de Global Alliance for Banking on Values (GABV), stellen wij elke dag de vraag of de projecten en ondernemingen – waarvoor aangeklopt wordt voor financiering – positieve waarde toevoegen aan maatschappelijke, ecologische en culturele veranderingen. Deze verbinding met de reële economie en maatschappelijke agenda is diep verankerd in onze missie. Het mes snijdt hier aan twee kanten: naast een optimale bijdrage aan het realiseren van een duurzame, inclusieve economie en samenleving – waartoe de SDG's ook het (financiële) bedrijfsleven oproepen – laat de praktijk zien dat deze koers een steeds belangrijkere factor aan het worden is in de beoordeling van de stabiliteit van financiële instellingen. Financiële toezichthouders zoals DNB verdisconteren bijvoorbeeld klimaatrisico's in toenemende mate in de beoordeling van banken. De SDG's zijn een grote kans om de financiële sector dieper te verbinden met de maatschappelijke uitdagingen van deze tijd. Een duurzame financiële sector gaat dan niet alleen over het reduceren van broeikasgassen, maar ook het creëren van een duurzaam voedselsysteem en het bevorderen van sociale inclusie. Dit is ook in Nederland aan de orde (zie onder meer het Klimaatakkoord en de stikstofcrisis).

Inclusieve transities

Een transitie zonder maatschappelijk draagvlak is geen succesvolle transitie. Maatschappelijk draagvlak en zorg voor hen die niet zelfstandig mee kunnen in een transitie zijn belangrijke randvoorwaarden. Een evenwichtige verdeling van lusten en lasten, extra zorg voor mensen met de

laagste inkomens en het borgen van een fair share bij het behalen van duurzaamheidsdoelstellingen zijn hier noodzakelijke bouwstenen. Transitie worden ook inclusief wanneer de gehele samenleving mee kan doen.

Aandacht voor niet-duurzame financiering essentieel

In veel discussies over vergroening van de financiële sector (zie bijvoorbeeld het EU Sustainable Finance Action Plan) staat meestal de groene financieringsmarkt centraal. Dat is deels terecht: de transitie-opgaves worden alleen gerealiseerd als duurzame ondernemingen en projecten toegang weten te krijgen tot groene financiering. De overheid kan dat gericht ondersteunen door faciliteiten als de Regeling groenprojecten, Invest-NL of inzet van garanties. Dat is prima, maar niet voldoende voor het realiseren van de opgaven. Het actief afbouwen van bestaande niet-duurzame financieringen is een essentieel onderdeel van een succesvolle transitie. Dat vraagt (ook) van financiers om de (negatieve) impact van de gehele portefeuille in ogenschouw te nemen en maatregelen te treffen. Triodos Bank beschouwt dit als essentieel voor kansrijke transitie. Met alleen aandacht voor groene financiering komen we er niet.

Recente initiatieven in de financiële sector

De financiële sector heeft naar de opvatting van Triodos Bank de taak en verantwoordelijkheid om zelf stappen te zetten. In 2019 is op dit vlak veel gebeurd. Enkele initiatieven waar Triodos Bank bij betrokken was:

1. Met de aanvaarding van het Klimaatakkoord afgelopen zomer door kabinet en parlement kon tevens het commitment van ruim 50 in Nederland opererende financiële instellingen worden verzilverd. Vanaf volgend jaar gaan deze instellingen de CO2-voetafdruk van relevante assets openbaar maken, uiterlijk in 2022 kiezen ze hun eigen reductiedoelstelling. Triodos Bank heeft graag bijgedragen aan de totstandkoming van dit commitment en ondersteunt dit.
2. Het Nederlandse PCAF-initiatief is in september 2019 bij gelegenheid van de UN Climate Action Summit in New York naar het internationale podium gebracht, ondersteund door ABN AMRO, Amalgamated Bank, ASN Bank, de GABV en Triodos Bank. Financiële instellingen wereldwijd wordt de PCAF-methode met ondersteuning aangeboden.
3. Ook in New York zijn de UN Principles for Responsible Banking (UNPRB) door vele banken ondertekend. Met deze principes wordt de verbinding met de SDG's en het Akkoord van Parijs versterkt. Banken die de principes onderschrijven worden gevraagd verder te gaan dan het afgeven van een vrijblijvend statement maar om een plan te presenteren hoe zij zichzelf kunnen verbeteren ten aanzien van maatschappelijk gewenste positieve impact en het vermijden/verminderen van negatieve impact. Triodos Bank was nauw betrokken bij de totstandkoming van de UN PRB en heeft deze ondertekend. Triodos Bank hoopt en verwacht dat steeds meer banken deze principes zullen ondertekenen en daardoor de manier waarop zij investeringsbeslissingen maken in lijn brengen met de SDG's.
4. Tijdens de COP25 in Madrid, in december, heeft de Spaanse bankensector haar commitment aan het akkoord van Parijs afgegeven, op soortgelijke wijze als verwoord in de UNPRB en mede geïnspireerd door het Klimaatcommitment in Nederland. De Spaanse vestiging van Triodos Bank heeft hier een actieve rol in gespeeld, zoals wij onze aanwezigheid in andere landen (Verenigd Koninkrijk, België, Frankrijk, Duitsland) eveneens actief benutten.

Rol van de overheid

Ten aanzien van het overheidsbeleid zien wij vier aandachtspunten bij het bevorderen en optimaliseren van de rol die financiële instellingen kunnen en moeten nemen in de verduurzaming.

1. Consistent transitiebeleid

Verduurzaming van de financiële sector is mede afhankelijk van helder overheidsbeleid voor de transities in bijvoorbeeld de energiemarkt, (industriële) gebouwde omgeving, maar ook de landbouw en in het sociale domein. De financiële sector is gebaat bij scherpe keuzes door middel van beprijzing, normering en doelgerichte overheidsinvesteringen die een duidelijk transitiepad uitstippelen voor de samenleving. Op deze manier kunnen ecologische en sociale ondernemingen en projecten de kans krijgen om te groeien en daarbij van goede financiering te worden voorzien. Ook hier is relevant dat verstoringende subsidies of ontbrekende beprijzing van externaliteiten de gewenste transities belemmeren, duurzame ondernemingen een concurrentienadeel bezorgen, groene financieringen bemoeilijken en risicovolle niet-duurzame financieringen ongemoeid laten. Zowel Invest-NL als het aangekondigde investeringsfonds biedt kansen om transities vaart te geven. Het Klimaatakkoord is een aansprekend voorbeeld van overheidsbeleid dat een duidelijke richtlijn biedt voor de financiële sector. Op Europees niveau biedt de onlangs gepubliceerde Green Deal perspectief. Naast klimaat is ook scherp en consistent beleid gewenst voor andere transities, momenteel in het bijzonder voor een transitie naar een ecologisch en sociaal voedselsysteem. De huidige intensieve landbouw is vanuit het oogpunt van biodiversiteit en vanuit het perspectief van een gezonde en duurzame boerenlandbouw onhoudbaar.

2. Transparantie en toezicht

Het EU Action Plan on Financing Sustainable Growth bevat diverse trajecten die bij moeten dragen aan scherpere over wat (niet-) duurzame investeringen zijn. Het verbindende element van het plan van de EU is het creëren en openbaar maken van (meer en beter) inzicht in de impact van financiering om de financiering van duurzame activiteiten te bevorderen. Triodos Bank ondersteunt de algemene richting van het actieplan, maar constateert dat het nog te weinig stuurt op het desinvesteren van activiteiten met een hoge fossiele voetafdruk. Alle financiering heeft impact, dus als investeerders goed geïnformeerde beslissingen willen maken, moeten zij de impact weten van alle investeringen.

Het onlangs bereikte compromis over de taxonomie, het centrale project van het Action Plan, is een belangrijke stap vooruit. Eerder heeft Triodos Bank per brief aan minister en parlement zorgen geuit over het beperkte karakter van de oorspronkelijke voorstellen (de taxonomie zou slechts de niche van groene beleggingen betreffen). Er is nu gekozen voor een bredere taxonomie. Dat is winst. Triodos Bank hoopt en verwacht dat met de taxonomie bijgedragen wordt aan meer betekenisvolle, gestandaardiseerde impact-informatie.

Er is meer druk nodig om de financiële stabiliteit tijdens de transitie naar een duurzame economie te handhaven en te voorkomen dat financiële instellingen te veel bloot staan aan gestrande (fossiele) activa. Triodos Bank verwelkomt dan ook de activiteiten van toezichthoudende autoriteiten zoals DNB op het gebied van investeringen die tot klimaatschade leiden. In dit verband denken we vooral aan kapitaalsmaatregelen die positieve invloed hebben op het investeringsbeleid van banken. Dit zou kunnen in de vorm van het vragen van extra kapitaal om transitierisico tegen te gaan (*stranded assets*) en door verminderde kapitaalvereisten voor financiële instellingen die objectief kunnen laten zien dat zij aanzienlijke stappen maken om *volledige portefeuilles* te vergroenen en daarmee een substantiële bijdrage leveren aan maatschappelijke klimaat- en financieel-gerelateerde systeemrisico's.

3. Duurzaamheid en diversiteit

Een goed functionerende en dienstbare financiële sector die maximaal kan bijdragen aan de transities is gebaat bij diversiteit en open financieringsmarkten. Zoals eerder uitgebreider beschreven in het position paper van Triodos Bank ten behoeve van het ronde tafelgesprek in de Tweede Kamer over de Agenda Financiële Sector van de minister van Financiën (december 2018), raakt diversiteit van het financieringslandschap ook aan de eigendomsstructuur en

zeggenschapsverhoudingen van financiële instellingen. Stabiliteit, diversiteit en duurzaamheid versterken elkaar.

4. Duurzame publiek-private allianties

De gewenste transitie behoren een 'coproductie' te zijn van overheid, maatschappij, burgers en (financiële) marktpartijen. Triodos Bank gelooft dat een gemeenschappelijke aanpak met goed onderscheiden rollen in gedeelde verantwoordelijkheid de grootste kans op succes hebben. Om die reden heeft Triodos Bank gaarne willen bijdragen aan de totstandkoming van het Klimaatakkoord en het daaraan verbonden commitment van de financiële sector. Wat betreft het commitment zijn de instellingen nu aan zet om te leveren wat ze hebben beloofd. Een actieve betrokkenheid en steun van de minister van Financiën hierbij is gewenst. Groei van duurzame financieringen en beperken van negatieve impact van bestaande portfolio's zijn voor de financiële sector een noodzakelijke, maar ook grote opgave. Productie samenwerking met gemeenschappen van burgers en ondernemers en publieke partijen als DNB, InvestNL en andere overheidsorganen zijn hierbij van wezenlijk belang voor succes.

Triodos Bank
16 december 2019